Στρατηγικές επιλογές της Περιφέρειας Κρήτης στο πλαίσιο του ΕΠΕΣ 2028-2034

Περιφερειακή πρόταση Πολιτικής Συνοχής στο ΕΠΕΣ | 29.10.2026

Η πρόταση της Περιφέρειας Κρήτης για την Πολιτική Συνοχής 2028–2034 αποσκοπεί στον παραγωγικό μετασχηματισμό της, στην ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και στη μείωση των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων. Κεντρική επιδίωξη αποτελεί η αξιοποίηση της ερευνητικής και παραγωγικής βάσης και της διεθνούς τουριστικής ελκυστικότητας για τη δημιουργία μεγαλύτερης τοπικής προστιθέμενης αξίας και ποιοτικών θέσεων εργασίας. Η βιώσιμη διαχείριση των φυσικών πόρων, η ανθεκτικότητα στην κλιματική αλλαγή και η ισότιμη πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες και κατοικία συγκροτούν τις προϋποθέσεις για τη διατήρηση και ενίσχυση της αναπτυξιακής δυναμικής σε όλη την Περιφέρεια.

Η προτεινόμενη περιφερειακή στρατηγική εξειδικεύεται σε πέντε στρατηγικές επιλογές:

- **ΣΕ1. Παραγωγικός μετασχηματισμός με αξιοποίηση της γνώσης και της καινοτομίας και ενίσχυση της περιφερειακής ανταγωνιστικότητας.** Παραγωγική και τεχνολογική αναβάθμιση, διάχυση της καινοτομίας στις επιχειρήσεις και ενίσχυση της εξωστρέφειας, με διασύνδεση μεταποίησης, αγροδιατροφικής αλυσίδας, τουρισμού και πολιτισμού.
- **ΣΕ2. Υδατική ασφάλεια και κλιματική ανθεκτικότητα.** Βιώσιμη διαχείριση υδάτων, κλιματική θωράκιση κρίσιμων υποδομών, προστασία οικοσυστημάτων και προώθηση της ενεργειακής αποδοτικότητας και της κυκλικής οικονομίας.
- **ΣΕ3. Ποιοτική εκπαίδευση, δεξιότητες και απασχόληση.** Ισότιμη πρόσβαση σε σύγχρονες εκπαιδευτικές υποδομές και συμπεριληπτική μάθηση, αναβάθμιση δεξιοτήτων και ενεργητικές πολιτικές ένταξης σε ποιοτική και διατηρήσιμη απασχόληση.
- **ΣΕ4. Ισότιμη πρόσβαση σε υγεία, κοινωνική προστασία και προσιτή κατοικία.** Ενίσχυση της πρωτοβάθμιας και προληπτικής φροντίδας, ανάπτυξη ολοκληρωμένων υπηρεσιών στην κοινότητα και διεύρυνση της πρόσβασης σε οικονομικά προσιτή και ποιοτική κατοικία.
- **ΣΕ5. Χωρική συνοχή και δυνατότητα παραμονής σε όλη την Κρήτη.** Ολοκληρωμένες και τοποκεντρικές παρεμβάσεις για τη λειτουργική σύνδεση πόλεων, ενδοχώρας και παράκτιων περιοχών, τη βελτίωση της προσβασιμότητας και την ενίσχυση της ελκυστικότητας του τόπου κατοικίας.

Η περιφερειακή πρόταση συμβάλλει στον **ΓΣ 1** για τη συνοχή και τη μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων και στον **ΓΣ 2** για την απασχόληση, τις δεξιότητες και την κοινωνική ένταξη, μέσα από τις ανωτέρω αλληλοσυμπληρούμενες στρατηγικές επιλογές.

Οι στρατηγικές επιλογές εξειδικεύουν τις εθνικές προτεραιότητες στις ιδιαίτερες αναπτυξιακές ανάγκες της Κρήτης. Η συγκέντρωση των πόρων σε συνεκτικές δέσμες παρεμβάσεων επιδιώκει πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα για την περιφερειακή οικονομία, την κοινωνική συμμετοχή και την ισόρροπη χωρική ανάπτυξη.

ΣΕ1. Παραγωγικός μετασχηματισμός με αξιοποίηση της γνώσης και της καινοτομίας και ενίσχυση της περιφερειακής ανταγωνιστικότητας

Η ΣΕ1 αποσκοπεί στη διαφοροποίηση της παραγωγικής βάσης και στην αύξηση της προστιθέμενης αξίας που παράγεται και διαχέεται στην περιφερειακή οικονομία. Η επιχειρηματική αξιοποίηση της γνώσης, η τεχνολογική αναβάθμιση και η ανάπτυξη τοπικών αλυσίδων αξίας αποτελούν βασικούς άξονες για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας της Κρήτης.

Ανάγκες και τεκμηρίωση

Σύμφωνα με τον Περιφερειακό Πίνακα Επιδόσεων Καινοτομίας 2025 της ΕΕ (Regional Innovation Scoreboard), η Κρήτη καταγράφει συνολική επίδοση 87,6, έναντι 75,8 της Ελλάδας και ευρωπαϊκής βάσης 100, ενώ η συγκριτική βαθμολογία της επιχειρηματικής δαπάνης έρευνας και ανάπτυξης διαμορφώνεται σε 41,9. Οι τιμές αποτελούν βαθμολογίες του Πίνακα και όχι ποσοστά.[1] Παράλληλα, σύμφωνα με την Απογραφή Πληθυσμού του 2021 της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής, ο πρωτογενής τομέας συγκεντρώνει το 14,6% των απασχολουμένων, έναντι 9,1% στη χώρα.[2] Τα στοιχεία τεκμηριώνουν την **προτεραιότητα διασύνδεσης της ερευνητικής βάσης με τις επιχειρήσεις και την τοπική παραγωγή, ώστε η γνώση να ενσωματώνεται σε προϊόντα και υπηρεσίες υψηλότερης αξίας**.

[1] Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Regional Innovation Scoreboard 2025 Regional profile Greece. Έκθεση ανεξάρτητης εμπειρογνώμονος Paresa Markianidou, Technopolis Group, για τη Γενική Διεύθυνση Έρευνας και Καινοτομίας. Ιούλιος 2025. σελ. 5 και 12–13.

[2] Ελληνική Στατιστική Αρχή. Αποτελέσματα Απογραφής Πληθυσμού Κατοικιών 2021 Μόνιμος πληθυσμός Νησιά Αιγαίου και Κρήτη. Πειραιάς 2024. σελ. 7, 52, 54, 56, 58 και 60.

Με βάση την Έκθεση του ΟΟΣΑ για την περιφερειακή ελκυστικότητα της Κρήτης (Regional Attractiveness Snapshot Crete), οι ανακοινωμένες κεφαλαιουχικές δαπάνες επενδύσεων νέας εγκατάστασης ανήλθαν σε περίπου 500 εκατ. δολάρια κατά την περίοδο 2019–2023, με το 93% να συγκεντρώνεται στις μεταφορές και την αποθήκευση. Το ποσό αφορά επενδυτικές ανακοινώσεις και δεν ισοδυναμεί με πραγματοποιημένες εισροές. Η κλαδική αυτή συγκέντρωση αναδεικνύει τη σημασία **προσέλκυσης επενδύσεων σε ευρύτερο φάσμα παραγωγικών δραστηριοτήτων, με ουσιαστικές διασυνδέσεις με την περιφερειακή οικονομία**.[3]

Στρατηγικός προσανατολισμός

Η ενίσχυση της έρευνας, της καινοτομίας και της τεχνολογικής διάχυσης προσανατολίζεται στην ανάπτυξη σταθερών συνεργασιών ερευνητικών φορέων και επιχειρήσεων και στη μεταφορά τεχνολογίας προς τις ΜΜΕ. Η στήριξη της επιχειρηματικής έρευνας συνδυάζεται με την ψηφιακή αναβάθμιση, την πρόσβαση σε χρηματοδότηση και τη διαμόρφωση εφαρμόσιμων επενδυτικών σχεδίων. Τα ευρήματα της περιφερειακής διαβούλευσης καινοτόμων επιχειρήσεων, ως προς το βαθμό ωριμότητας των εγχειρημάτων και την τεκμηρίωση της ζήτησης, συνηγορούν υπέρ στοχευμένης συμβουλευτικής υποστήριξης και προετοιμασίας των εγχειρημάτων.[4]

Η παραγωγική και τεχνολογική αναβάθμιση των επιχειρήσεων της αγροδιατροφικής αλυσίδας εξειδικεύεται σε έρευνα, καινοτομία, βιομηχανική μεταποίηση, ψηφιακές εφαρμογές και συνεργασίες με τον τουρισμό. Η αναβάθμιση και διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος επιδιώκεται μέσω θεματικών μορφών τουρισμού, επιμήκυνσης της περιόδου και ανάδειξης του πολιτισμού, της γαστρονομίας και της τοπικής παραγωγής. Η ενίσχυση των τοπικών προμηθευτών και των δημιουργικών δραστηριοτήτων συνδέει τη διεθνή ζήτηση με την αύξηση της περιφερειακής προστιθέμενης αξίας και τη δημιουργία σταθερότερης απασχόλησης.

Η Έκθεση περιφερειακής ελκυστικότητας του ΟΟΣΑ καταγράφει για το 2024 συμμετοχή των επισκεπτών εξωτερικού στο 94% των διανυκτερεύσεων και τουριστική ένταση 55.607 διανυκτερεύσεων ανά 1.000 κατοίκους. Η διεθνής ελκυστικότητα της Κρήτης συνιστά βάση για τη διαφοροποίηση των αγορών και των προσφερόμενων εμπειριών και την ευρύτερη διάχυση του τουριστικού οφέλους. Η κατεύθυνση αυτή συνδέεται με την ανθεκτικότητα των προορισμών και την προσαρμογή της τουριστικής δραστηριότητας στις δυνατότητες των υποδομών και των φυσικών πόρων.[5]

Ενδεικτικές παρεμβάσεις

- **Καινοτόμες επιχειρήσεις.** Ενίσχυση νεοφυών και αναπτυσσόμενων επιχειρήσεων και τεχνοβλαστών, με υποστήριξη της ανάπτυξης προϊόντων, της τεκμηρίωσης της αγοράς και της μεγέθυνσης και διεθνοποίησης των επιχειρήσεων.
- **Εφαρμοσμένη έρευνα.** Ενίσχυση της έρευνας, της καινοτομίας και της τεχνολογικής διάχυσης μέσω ερευνητικών υποδομών κοινής χρήσης, πιλοτικών εφαρμογών και μεταφοράς τεχνολογίας προς τις ΜΜΕ.
- **Αναβάθμιση ΜΜΕ.** Παραγωγική και τεχνολογική αναβάθμιση και επιτάχυνση του ψηφιακού μετασχηματισμού των επιχειρήσεων, με σύγχρονο εξοπλισμό, πιστοποίηση και στοχευμένα χρηματοδοτικά και συμβουλευτικά εργαλεία για πρόσβαση σε νέες αγορές.
- **Κρίσιμες τεχνολογίες.** Ανάπτυξη προηγμένων ψηφιακών εφαρμογών και συναφών ερευνητικών υποδομών, με επιλεκτική αξιοποίηση της περιφερειακής εξειδίκευσης και τεκμηριωμένη προοπτική παραγωγικής εφαρμογής.
- **Τουρισμός και πολιτισμός.** Αναβάθμιση και διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος με θεματικές εμπειρίες, προσβάσιμο πολιτιστικό και ψηφιακό περιεχόμενο και διασύνδεση πολιτισμού, γαστρονομίας και τοπικής παραγωγής, για επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου.

Χωρική στόχευση και επιδιωκόμενο αποτέλεσμα

Η χωρική εξειδίκευση επιδιώκει τη διάχυση των αποτελεσμάτων των ερευνητικών πόλων στις επιχειρήσεις όλων των Περιφερειακών Ενοτήτων. Η παρουσία της αγροδιατροφικής αλυσίδας στις επιμέρους Περιφερειακές Ενότητες αξιοποιείται για την ανάπτυξη συνεργασιών έρευνας, μεταποίησης και υπηρεσιών, ενώ οι τουριστικές και πολιτιστικές διαδρομές ενισχύουν τη συμμετοχή της ενδοχώρας. Επιδιωκόμενο αποτέλεσμα αποτελεί η δημιουργία βιώσιμων παραγωγικών συνεργασιών και καινοτόμων προϊόντων και η διεύρυνση των αγορών των τοπικών επιχειρήσεων.

---

[3] Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ), Regional Attractiveness Snapshot Crete (Περιφερειακό προφίλ ελκυστικότητας της Κρήτης), 2026.

[4] Εθνική Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης. 1η Έκθεση Παρακολούθησης. Ιούνιος 2024. Ενότητα Περιφέρειας Κρήτης, φορέας Διεύθυνση Ανάπτυξης Περιφερειακής Οικονομίας και Εξωστρέφειας Περιφέρειας Κρήτης. 291 σελίδες PDF. σελ. 238–241.

[5] Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ). Regional Attractiveness Snapshot Crete (Περιφερειακό προφίλ ελκυστικότητας της Κρήτης), 2026.

Στρατηγική συνάφεια

Σύνδεση με **ΓΣ 1**, **Ειδικό Στόχο 1** «Βιώσιμη ευημερία, ανταγωνιστικότητα και συνοχή σε όλες τις περιφέρειες» και τους υποστόχους **1.2**, **1.4**, **1.5**, **1.6** και **1.9**, για την ανταγωνιστικότητα επιχειρήσεων, την ψηφιακή μετάβαση, την έρευνα, τα επενδυτικά εργαλεία και τον βιώσιμο τουρισμό, στο πεδίο της Πολιτικής Συνοχής.

ΣΕ2 Υδατική ασφάλεια και κλιματική ανθεκτικότητα

Αποσκοπεί στη διασφάλιση της επάρκειας και της ποιότητας του νερού, στη βιώσιμη και αποδοτική χρήση των φυσικών πόρων και στην ενίσχυση της ανθεκτικότητας της Κρήτης στην κλιματική αλλαγή. Η προστασία των οικοσυστημάτων και η κλιματική θωράκιση των κρίσιμων υποδομών συνδέονται με την αδιάλειπτη παροχή βασικών υπηρεσιών και τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα των παραγωγικών δραστηριοτήτων.

Ανάγκες και τεκμηρίωση

Σύμφωνα με τη 2η αναθεώρηση του Σχεδίου Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμών του Υδατικού Διαμερίσματος Κρήτης, οι απαιτούμενες απολήψεις εκτιμώνται σε 389,02 εκατ. κυβικά μέτρα ετησίως, με την άρδευση να αντιστοιχεί περίπου στο 73,3%.[6] Στο ίδιο Σχέδιο καταγράφεται κακή ποσοτική και χημική κατάσταση στα υπόγεια υδατικά συστήματα Κέρης Τυλίσσου, Παράκτιου Βορείου Ηρακλείου, Τυμπακίου και Μοιρών.[7] Οι εκτιμήσεις αυτές αποτελούν τη βάση σχεδιασμού του Σχεδίου Διαχείρισης. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στην Έκθεση Χώρας 2026 για την Ελλάδα, επισημαίνει ειδικά για την Κρήτη τις πιέσεις από την ξηρασία, τις υψηλές θερμοκρασίες και τη γεωργική και τουριστική ζήτηση, ενισχύοντας την προτεραιότητα ολοκληρωμένης διαχείρισης των υδατικών πόρων.[8]

Η Έκθεση περιφερειακής ελκυστικότητας του ΟΟΣΑ αναδεικνύει τη θερμική επιβάρυνση και τη διαφοροποίηση της έκθεσης σε λεπτά αιωρούμενα σωματίδια (PM2,5), με συγκεντρώσεις από 14,0 μg/m³ στο Λασίθι έως 16,4 μg/m³ στο Ηράκλειο το 2023. Τα ευρήματα υποστηρίζουν την ένταξη της μικροκλιματικής αναβάθμισης του αστικού περιβάλλοντος και της βελτίωσης της ποιότητας του αέρα στον σχεδιασμό της κλιματικής προσαρμογής, με συνεκτίμηση των επιπτώσεων στην υγεία.[9]

Στρατηγικός προσανατολισμός

Η βιώσιμη και αποδοτική διαχείριση των υδατικών πόρων οργανώνεται σε επίπεδο λεκάνης απορροής και υδατικού συστήματος, με έμφαση στη μείωση των απωλειών, στην εξοικονόμηση και επαναχρησιμοποίηση του νερού και στην προστασία των υδροφορέων. Οι δημόσιες υποδομές ύδρευσης και διαχείρισης λυμάτων εντάσσονται σε ολοκληρωμένο σχεδιασμό, που συνεκτιμά την εποχικότητα της ζήτησης και τις ανάγκες των παραγωγικών δραστηριοτήτων. Η επιλογή λύσεων αποθήκευσης, επαναχρησιμοποίησης και πρόσθετης τροφοδοσίας βασίζεται στο τοπικό υδατικό ισοζύγιο, στις οικολογικές απαιτήσεις, στην ποιότητα του νερού, στη βιωσιμότητα λειτουργίας και στην επιλεξιμότητα της Πολιτικής Συνοχής.

Η ενίσχυση της ενεργειακής αποδοτικότητας των κτιρίων και των παραγωγικών μονάδων και η αξιοποίηση λύσεων αυτοκατανάλωσης και ευελιξίας επιδιώκουν τη μείωση της ενεργειακής κατανάλωσης και του λειτουργικού κόστους. Η μετάβαση στην κυκλική οικονομία προωθεί την πρόληψη παραγωγής αποβλήτων, τη χωριστή συλλογή, την επαναχρησιμοποίηση και την αξιοποίηση παραπροϊόντων. Η πρόληψη φυσικών κινδύνων συνδυάζει έργα προστασίας, συστήματα έγκαιρης προειδοποίησης και επιχειρησιακή ετοιμότητα. Η ανάπτυξη πράσινων υποδομών προσαρμόζεται στις ιδιαίτερες κλιματικές πιέσεις και ανάγκες κάθε περιοχής, με πρόβλεψη για τη συστηματική συντήρηση και τη μακροχρόνια λειτουργικότητα των παρεμβάσεων.

Ενδεικτικές παρεμβάσεις

- **Ύδρευση και επάρκεια νερού.** Βιώσιμη και αποδοτική διαχείριση του πόσιμου νερού με αναβάθμιση δικτύων, μείωση απωλειών, έξυπνη μέτρηση και έλεγχο ποιότητας, καθώς και τεκμηριωμένες λύσεις τροφοδοσίας για ανθεκτικότητα στη λειψυδρία.
- **Λύματα και επαναχρησιμοποίηση.** Συμπλήρωση και αναβάθμιση υποδομών συλλογής και επεξεργασίας λυμάτων και προώθηση ασφαλούς επαναχρησιμοποίησης, με προστασία υδροφορέων και αποδεκτών.

---

[6] Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας Γενική Διεύθυνση Υδάτων. 2η Αναθεώρηση Σχεδίου Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμών Υδατικού Διαμερίσματος Κρήτης EL13, 2024, Σχέδιο διαχείρισης, σελ. 82.

[7] Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας Γενική Διεύθυνση Υδάτων. 2η Αναθεώρηση Σχεδίου Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμών Υδατικού Διαμερίσματος Κρήτης EL13. 2024. Σχέδιο διαχείρισης σελ. 211–212 και 335.

[8] Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Έκθεση χώρας 2026 Ελλάδα. SWD(2026) 208 final, Βρυξέλλες 3 Ιουνίου 2026. Ελληνική έκδοση, σελ. 152–153.

[9] Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ). Regional Attractiveness Snapshot Crete (Περιφερειακό προφίλ ελκυστικότητας της Κρήτης), 2026.

- **Εξοικονόμηση ενέργειας.** Βελτίωση της ενεργειακής αποδοτικότητας δημόσιων κτιρίων και κοινωφελών εγκαταστάσεων, με θερμική αναβάθμιση και αποδοτικότερο εξοπλισμό για μείωση της κατανάλωσης και του λειτουργικού κόστους.
- **Αντιμετώπιση της ενεργειακής φτώχειας.** Στοχευμένες παρεμβάσεις ενεργειακής αναβάθμισης κατοικιών ευάλωτων νοικοκυριών, με στόχο τη μείωση της ενεργειακής δαπάνης και τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης.
- **Πρόληψη καταστροφών.** Κλιματική θωράκιση κρίσιμων υποδομών και πρόληψη φυσικών κινδύνων, με στοχευμένα αντιπλημμυρικά έργα, προστασία παράκτιων ζωνών, συστήματα έγκαιρης προειδοποίησης και εξοπλισμό και ασκήσεις πολιτικής προστασίας.
- **Πράσινες υποδομές.** Προστασία και αποκατάσταση οικοσυστημάτων, ενίσχυση του αστικού πρασίνου και διαμόρφωση σκιασμένων δημόσιων χώρων, με στόχο τη διατήρηση της βιοποικιλότητας, τη βελτίωση του μικροκλίματος και τη μείωση της έκθεσης των κατοίκων σε υψηλές θερμοκρασίες.
- **Κυκλική οικονομία.** Προώθηση της πρόληψης παραγωγής αποβλήτων, της επαναχρησιμοποίησης, της ανακύκλωσης και της αξιοποίησης παραπροϊόντων, με υποδομές, υπηρεσίες και συνεργασίες που ενισχύουν την αποδοτική χρήση των υλικών και μειώνουν την κατανάλωση φυσικών πόρων.

Χωρική στόχευση και επιδιωκόμενο αποτέλεσμα

Η χωρική εξειδίκευση δίνει προτεραιότητα στα υδατικά συστήματα με υποβαθμισμένη ποσοτική ή χημική κατάσταση[10], στις περιοχές με αυξημένες εποχικές ανάγκες ύδρευσης και στους οικισμούς και στις κρίσιμες υποδομές με τεκμηριωμένη έκθεση σε φυσικούς κινδύνους. Επιδιώκονται η μείωση των απωλειών και της κατανάλωσης νερού, η ενεργειακή εξοικονόμηση, η βελτίωση της κατάστασης των οικοσυστημάτων και η αποτελεσματικότερη πρόληψη καταστροφών. Η κοινωνικά δίκαιη πράσινη μετάβαση υποστηρίζεται με στοχευμένες παρεμβάσεις για τη μείωση της ενεργειακής φτώχειας και την προστασία των ευάλωτων νοικοκυριών.

Στρατηγική συνάφεια

Σύνδεση με τον **ΓΣ 1**, τον **Ειδικό Στόχο 1** «Βιώσιμη ευημερία, ανταγωνιστικότητα και συνοχή σε όλες τις περιφέρειες» και τους υποστόχους **1.3** και **1.10** και με τον **Ειδικό Στόχο 2** «Στήριξη των αμυντικών ικανοτήτων, της ανθεκτικότητας, της ετοιμότητας, της πολιτικής προστασίας και της ασφάλειας της Ένωσης σε όλες τις περιφέρειες», ως προς τους υποστόχους ετοιμότητας και πολιτικής προστασίας **2.2** και **2.3**, στο πεδίο της Πολιτικής Συνοχής. Η κοινωνικά δίκαιη μετάβαση συνδέεται με τον **ΓΣ 2**, τον **Ειδικό Στόχο 4** «Ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και του κοινωνικού μοντέλου της Ένωσης, συμπεριλαμβανομένης της κοινωνικής καινοτομίας» και τον υποστόχο **4.6**.

ΣΕ3 Ποιοτική εκπαίδευση δεξιότητες και απασχόληση

Η στρατηγική επιλογή 3 αποσκοπεί στην ενδυνάμωση του ανθρώπινου δυναμικού της Κρήτης, μέσω ποιοτικής και προσβάσιμης εκπαίδευσης, αναβάθμισης δεξιοτήτων και διεύρυνσης της συμμετοχής σε ποιοτική και διατηρήσιμη απασχόληση. Η σύνδεση της εκπαίδευσης και της κατάρτισης με την αγορά εργασίας συνδυάζεται με την άρση των εμποδίων μάθησης και επαγγελματικής ένταξης.

Ανάγκες και τεκμηρίωση

Σύμφωνα με την Έκθεση κοινωνικών και οικονομικών τάσεων στις ελληνικές περιφέρειες του Ιδρύματος Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών, του Ιουνίου 2026, η ανεργία στην Κρήτη διαμορφώθηκε σε 8,6% το 2024, έναντι 10,1% στη χώρα,[11] ενώ η συμμετοχή ενηλίκων 25–64 ετών στην εκπαίδευση ανήλθε σε 3,7%, έναντι 4,4% στην Ελλάδα και 13,5% στην ΕΕ27.[12] Οι διοικητικές καταγραφές της ΔΥΠΑ, όπως παρουσιάζονται από το Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Κρήτης, αποτυπώνουν 81.274 εγγεγραμμένους ανέργους τον Ιανουάριο και 20.241 τον Αύγουστο του 2024, αναδεικνύοντας την εποχική διαφοροποίηση της εγγεγραμμένης ανεργίας.[13] Τα διοικητικά αυτά μεγέθη διακρίνονται από το ποσοστό της Έρευνας Εργατικού Δυναμικού. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Έκθεσης περιφερειακής ελκυστικότητας του ΟΟΣΑ, η ανεργία

[10] Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας, Γενική Διεύθυνση Υδάτων. 2η Αναθεώρηση Σχεδίου Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμών Υδατικού Διαμερίσματος Κρήτης EL13. 2024. Σχέδιο διαχείρισης, σελ. 211–212 και 335. Η κατάσταση των υδατικών συστημάτων αποτελεί κριτήριο της προτεινόμενης χωρικής προτεραιοποίησης.

[11] Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών. Έκθεση κοινωνικών και οικονομικών τάσεων στις ελληνικές περιφέρειες. Τεύχος 3, Ιούνιος 2026. σελ. 62.

[12] Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών. Έκθεση κοινωνικών και οικονομικών τάσεων στις ελληνικές περιφέρειες. Τεύχος 3, Ιούνιος 2026. σελ. 83–84.

[13] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Κρήτης. Έκθεση για την ανεργία και τη μακροχρόνια ανεργία ανά Περιφερειακή Ενότητα και Δήμο. Στοιχεία ΔΥΠΑ 2021–2024. σελ. 5–6 και 21.

υποχώρησε στο 5% το 2025, στην ευνοϊκότερη επίδοση μεταξύ των ελληνικών περιφερειών.[14] Η βελτίωση του δείκτη ενισχύει τη στρατηγική έμφαση στην ποιότητα και στη διάρκεια της εργασίας, στη διά βίου μάθηση και στην ένταξη των ομάδων που εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν εμπόδια συμμετοχής.

Στρατηγικός προσανατολισμός

Η προώθηση ενεργητικών και ολοκληρωμένων πολιτικών ένταξης στην αγορά εργασίας διαφοροποιείται βάσει των αναγκών των εποχικών εργαζομένων, των μακροχρόνια ανέργων, των νέων και των ατόμων με εμπόδια συμμετοχής. Η εξατομικευμένη συμβουλευτική συνδυάζεται με αναβάθμιση δεξιοτήτων, απόκτηση εργασιακής εμπειρίας και συνεργασίες με επιχειρήσεις. Η αύξηση της συμμετοχής των γυναικών υποστηρίζεται συμπληρωματικά από υπηρεσίες παιδικής και μακροχρόνιας φροντίδας, που διευκολύνουν τη συμφιλίωση της επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής.

Η αναβάθμιση δεξιοτήτων και η επανειδίκευση βασίζονται σε τεκμηριωμένη διάγνωση των αναγκών της περιφερειακής οικονομίας, με έμφαση στην αγροδιατροφική αλυσίδα, στη μεταποίηση, στον τουρισμό, στις υπηρεσίες φροντίδας και στην ψηφιακή και πράσινη μετάβαση. Η εκπαιδευτική προσφορά συνδέεται με πιστοποίηση και ουσιαστική αξιοποίηση των δεξιοτήτων στην εργασία. Η προσέλκυση και διατήρηση επιστημόνων και ειδικευμένων εργαζομένων επιδιώκεται μέσω κατάλληλων θέσεων, δυνατοτήτων επαγγελματικής εξέλιξης και συνεργασιών επιχειρήσεων με εκπαιδευτικά και ερευνητικά ιδρύματα.

Ενδεικτικές παρεμβάσεις

- **Σχολικά κτίρια.** Αναβάθμιση και συμπλήρωση εκπαιδευτικών υποδομών προσχολικής και σχολικής εκπαίδευσης, για ποιοτική και προσβάσιμη μάθηση, με ασφαλείς εγκαταστάσεις και καθολική προσβασιμότητα.
- **Εκπαιδευτικός εξοπλισμός.** Εκσυγχρονισμός εργαστηρίων και τεχνολογικού και ψηφιακού εξοπλισμού και ανάπτυξη υποδομών μικτής και εξ αποστάσεως μάθησης, για διεύρυνση των εκπαιδευτικών ευκαιριών, ιδιαίτερα στις απομακρυσμένες περιοχές.
- **Ανώτατη και επαγγελματική εκπαίδευση.** Αναβάθμιση εγκαταστάσεων και εργαστηρίων με διασφάλιση της προσβασιμότητας, με σύνδεση της εκπαιδευτικής προσφοράς με τις ανάγκες μάθησης, την παραγωγική εξειδίκευση και την αγορά εργασίας.
- **Συμπεριληπτική μάθηση.** Προώθηση της ισότιμης συμμετοχής μαθητών και φοιτητών με αναπηρία ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, με προσβάσιμο μαθησιακό υλικό και κατάλληλες υπηρεσίες εκπαιδευτικής υποστήριξης.
- **Δεξιότητες και εργασία.** Αναβάθμιση δεξιοτήτων και επανειδίκευση βάσει διάγνωσης των αναγκών της περιφερειακής οικονομίας και της αγοράς εργασίας, με κατάρτιση, πιστοποίηση και πρακτική μάθηση, καθώς και παρακολούθηση της επαγγελματικής αξιοποίησης.
- **Ένταξη στην απασχόληση.** Ενεργητικές και ολοκληρωμένες πολιτικές ένταξης νέων, γυναικών, εποχικών και μακροχρόνια ανέργων στην αγορά εργασίας, με εξατομικευμένες διαδρομές και στήριξη της κοινωνικής οικονομίας για δημιουργία βιώσιμων θέσεων εργασίας.

Χωρική στόχευση και επιδιωκόμενο αποτέλεσμα

Στις τουριστικές ζώνες η στόχευση αφορά την αύξηση της διάρκειας απασχόλησης και τη διεύρυνση των επαγγελματικών επιλογών πέραν της περιόδου αιχμής. Στις αγροτικές και ορεινές περιοχές προωθούνται προσβάσιμες μορφές μάθησης και σύνδεση της κατάρτισης με τις τοπικές παραγωγικές δραστηριότητες. Οι παρεμβάσεις για νέους και ευάλωτες ομάδες εξειδικεύονται βάσει των χαρακτηριστικών κάθε περιοχής. Επιδιωκόμενο αποτέλεσμα αποτελεί η αύξηση των μηνών απασχόλησης, η διατήρηση της εργασίας και η αξιοποίηση των αποκτημένων δεξιοτήτων μετά την ολοκλήρωση της υποστήριξης.

Στρατηγική συνάφεια

Κύρια σύνδεση με τον **ΓΣ 2** και τον **Ειδικό Στόχο 4** «Ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και του κοινωνικού μοντέλου της Ένωσης, συμπεριλαμβανομένης της κοινωνικής καινοτομίας», με υποστόχους **4.1, 4.2** και **4.5**. Η κατάρτιση υποστηρίζει τις επενδύσεις της ΣΕ1, ενώ οι αναγκαίες υπηρεσίες φροντίδας οργανώνονται στη ΣΕ4.

ΣΕ4 Ισότιμη πρόσβαση σε υγεία, κοινωνική προστασία και προσιτή κατοικία

Αποσκοπεί στη μείωση των κοινωνικών και γεωγραφικών ανισοτήτων στην πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας, κοινωνική προστασία και κατοικία. Η ανάπτυξη ποιοτικών, ολοκληρωμένων και προσβάσιμων υπηρεσιών

[14] Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ). Regional Attractiveness Snapshot Crete (Περιφερειακό προφίλ ελκυστικότητας της Κρήτης), 2026

στην κοινότητα συνδυάζεται με τη διεύρυνση της προσφοράς οικονομικά προσιτής κατοικίας, ενισχύοντας την κοινωνική ένταξη και την αυτονομία των ωφελουμένων.

Ανάγκες και τεκμηρίωση

Σύμφωνα με την Έκθεση Χώρας 2026 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Ελλάδα, το 2025 το 21,4% των κατοίκων της Κρήτης που δήλωσαν ιατρική ανάγκη δεν έλαβε την αναγκαία περίθαλψη λόγω κόστους, αναμονής ή απόστασης, έναντι 20% στη χώρα.[15] Παράλληλα, η έρευνα του Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης Κρήτης για τις δημοτικές κοινωνικές υπηρεσίες της περιόδου 2021–2023 αποτυπώνει δηλωμένη ανάγκη για 469 επιπλέον εργαζομένους και συμμετοχή των συμβάσεων ΙΔΟΧ στο 50,5% του καταγεγραμμένου προσωπικού.[16] Τα ευρήματα της συγκεκριμένης περιόδου αναδεικνύουν τη σημασία συνδυασμού επαρκών υποδομών, ανθρώπινου δυναμικού και συνέχειας των υπηρεσιών.

Η Έκθεση περιφερειακής ελκυστικότητας του ΟΟΣΑ καταγράφει, για το 2023, χρόνο οδήγησης προς το πλησιέστερο νοσοκομείο από 11,3 λεπτά στο Λασίθι έως 19,5 λεπτά στο Ρέθυμνο, κάτω από την ελληνική διάμεσο στις περισσότερες περιοχές, αλλά πάνω από τις αντίστοιχες περιφέρειες της ΕΕ. Ο δείκτης αποτυπώνει τη χωρική εγγύτητα προς τις υποδομές και συνεκτιμάται με τη διαθεσιμότητα ειδικοτήτων, τους χρόνους αναμονής και τις δυνατότητες μετακίνησης χωρίς ιδιωτικό αυτοκίνητο. Η χωρική διαφοροποίηση της πρόσβασης υποστηρίζει την προσαρμογή του δικτύου φροντίδας στις ανάγκες των επιμέρους περιοχών.[17]

Στρατηγικός προσανατολισμός

Η ενίσχυση της πρωτοβάθμιας και προληπτικής φροντίδας, ιδιαίτερα στις αγροτικές και απομακρυσμένες περιοχές, αποτελεί βασική κατεύθυνση για την πληρέστερη κάλυψη των αναγκών περίθαλψης. Η αναβάθμιση των υποδομών συνδυάζεται με διασφάλιση της λειτουργίας τους, επάρκεια προσωπικού και διασύνδεση υγείας, κοινωνικής και μακροχρόνιας φροντίδας. Οι κινητές και ψηφιακές υπηρεσίες συμπληρώνουν τη φυσική παρουσία, βάσει των αναγκών των ωφελουμένων και της καταλληλότητας κάθε μορφής φροντίδας.

Η ανάπτυξη ποιοτικών και προσβάσιμων κοινωνικών υπηρεσιών εστιάζει σε παιδιά και οικογένειες, άτομα με αναπηρία, ηλικιωμένους και νοικοκυριά που αντιμετωπίζουν πολλαπλές μορφές αποστέρησης. Η πρόληψη, η ανεξάρτητη και υποστηριζόμενη διαβίωση και η φροντίδα στην κοινότητα ενισχύουν την αυτονομία και την κοινωνική συμμετοχή. Η αύξηση της προσφοράς οικονομικά προσιτής, επαρκούς και ποιοτικής κατοικίας επιδιώκεται με αξιοποίηση κατάλληλου υφιστάμενου αποθέματος, κοινωνικά κριτήρια και διασφάλιση της μακροχρόνιας στεγαστικής χρήσης, σύμφωνα με την τοπική ζήτηση.[18]

Σύμφωνα με την Έκθεση περιφερειακής ελκυστικότητας του ΟΟΣΑ, η ικανοποίηση από την οικονομική προσιτότητα της κατοικίας ανερχόταν σε 21% το 2021, ενώ το 2025 η Κρήτη κατέγραφε την ευνοϊκότερη εθνική κατάταξη στον δείκτη στεγαστικής υπερεπιβάρυνσης. Οι δύο δείκτες αφορούν διαφορετικές πτυχές του στεγαστικού ζητήματος και διαφορετικά έτη αναφοράς και συνεκτιμώνται διακριτά. Η περιφερειακή στόχευση προσανατολίζεται στα συγκεκριμένα εμπόδια πρόσβασης νέων, οικογενειών και εργαζομένων σε κατάλληλη κατοικία. Η αξιοποίηση μη κατοικούμενων κατοικιών προϋποθέτει έλεγχο καταλληλότητας και πραγματικής διαθεσιμότητας για μόνιμη μίσθωση.[19]

Ενδεικτικές παρεμβάσεις

Η συμπληρωματικότητα με τις εθνικές πολιτικές χρηματοδότησης της πάγιας λειτουργίας των υφιστάμενων δομών κατευθύνει τους πόρους της νέας περιόδου στην κάλυψη πρόσθετων, τεκμηριωμένων αναγκών.

- **Υποδομές περίθαλψης.** Αναβάθμιση κέντρων υγείας και νοσοκομειακών μονάδων, βιοϊατρικού εξοπλισμού και μέσων επείγουσας και κινητής φροντίδας, για βελτίωση της πρόσβασης και περιορισμό των γεωγραφικών ανισοτήτων.
- **Φροντίδα στην κοινότητα.** Ενίσχυση της πρωτοβάθμιας και προληπτικής φροντίδας και των υπηρεσιών ψυχικής υγείας και αντιμετώπισης εξαρτήσεων, με διασύνδεση υγειονομικών και κοινωνικών υπηρεσιών και συνέχεια στη φροντίδα.

---

15 Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Έκθεση χώρας 2026 Ελλάδα. SWD(2026) 208 final, Βρυξέλλες 3 Ιουνίου 2026. Ελληνική έκδοση, σελ. 152.

16 Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Κρήτης. Καταγραφή αναγκών στις κοινωνικές υπηρεσίες των Δήμων της Περιφέρειας Κρήτης 2021–2023. Ιούλιος 2026. σελ. 38 και 40.

17 Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ). Regional Attractiveness Snapshot Crete (Περιφερειακό προφίλ ελκυστικότητας της Κρήτης), 2026.

18 Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Κρήτης. Κοινωνική κατοικία Σύγχρονες ανάγκες δεδομένα και προκλήσεις προσβασιμότητας. Ιανουάριος 2026. σελ. 5–6.

19 Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ). Regional Attractiveness Snapshot Cretev (Περιφερειακό προφίλ ελκυστικότητας της Κρήτης), 2026.

- **Παιδική και μακροχρόνια φροντίδα.** Ανάπτυξη ποιοτικών, ολοκληρωμένων και προσβάσιμων υποδομών και υπηρεσιών για παιδιά, ηλικιωμένους και άτομα με αναπηρία, με έμφαση στην αυτονομία, στην ανεξάρτητη και υποστηριζόμενη διαβίωση και στη φροντίδα στην κοινότητα.
- **Κοινωνική υποστήριξη.** Ενίσχυση της πρόσβασης ευάλωτων νοικοκυριών σε βασικά αγαθά, συμβουλευτική και κοινοτικές υπηρεσίες και ανάπτυξη παρεμβάσεων προστασίας από την έμφυλη βία, με στόχο την κοινωνική ένταξη.
- **Παιδική προστασία και αστεγία.** Ολοκληρωμένες τοπικές παρεμβάσεις πρόληψης και αντιμετώπισης της παιδικής φτώχειας, σε συνάφεια με την Εγγύηση για το Παιδί, υποστήριξη εφήβων και διαδρομές μετάβασης από την επείγουσα φιλοξενία σε σταθερή κατοικία.
- **Προσιτή στέγαση.** Αύξηση της προσφοράς οικονομικά προσιτής, επαρκούς και ποιοτικής κατοικίας με στοχευμένες λύσεις για νοικοκυριά, φοιτητές και προσωπικό κρίσιμων υπηρεσιών, με διασφάλιση της μακροχρόνιας στεγαστικής χρήσης και του προσιτού κόστους.

Χωρική στόχευση και επιδιωκόμενο αποτέλεσμα

Στις απομακρυσμένες περιοχές προτεραιότητα αποτελεί η ενίσχυση της πρόσβασης σε υπηρεσίες υγείας και κοινωνικής φροντίδας, μέσω κινητών μονάδων, αποκεντρωμένων υπηρεσιών και λειτουργικής διασύνδεσης των δομών. Στα αστικά κέντρα, οι παρεμβάσεις εστιάζουν στις πληθυσμιακές ομάδες που αντιμετωπίζουν εμπόδια πρόσβασης στην περίθαλψη, στην κοινωνική υποστήριξη και στην προσιτή κατοικία. Οι στεγαστικές ανάγκες φοιτητών και προσωπικού κρίσιμων υπηρεσιών συνεκτιμώνται βάσει των ιδιαίτερων συνθηκών κάθε περιοχής και με σαφή κριτήρια στόχευσης. Επιδιώκονται η πληρέστερη κάλυψη των αναγκών υγείας και φροντίδας, η διασφάλιση της συνέχειας των υπηρεσιών και η διεύρυνση της πρόσβασης σε κατάλληλη κατοικία με προσιτό κόστος.

Στρατηγική συνάφεια

Σύνδεση με τον **ΓΣ 2**, τον **Ειδικό Στόχο 4** «Ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και του κοινωνικού μοντέλου της Ένωσης, συμπεριλαμβανομένης της κοινωνικής καινοτομίας» και τους υποστόχους **4.3** και **4.4** για την κοινωνική ένταξη και τις υπηρεσίες υγείας και πρόνοιας και με τον **ΓΣ 1,** τον **Ειδικό Στόχο 1** «Βιώσιμη ευημερία, ανταγωνιστικότητα και συνοχή σε όλες τις περιφέρειες» και τον υποστόχο **1.7** για την προσιτή στέγαση, στο πεδίο της Πολιτικής Συνοχής.

ΣΕ5 Χωρική συνοχή και δυνατότητα παραμονής σε όλη την Κρήτη

Η στρατηγική επιλογή 5 αποσκοπεί στη μείωση των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων και στην ενίσχυση της ελκυστικότητας και του δικαιώματος παραμονής σε όλες τις περιοχές της Κρήτης. Οι ολοκληρωμένες και τοποκεντρικές παρεμβάσεις προωθούν τη λειτουργική σύνδεση πόλεων, ενδοχώρας και παράκτιων περιοχών, διευρύνοντας την πρόσβαση σε παραγωγικές ευκαιρίες, βασικές υπηρεσίες και ποιοτικές συνθήκες διαβίωσης.

Ανάγκες και τεκμηρίωση

Τα αποτελέσματα των Απογραφών Πληθυσμού της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής αποτυπώνουν σχετική πληθυσμιακή σταθερότητα στην Κρήτη μεταξύ 2011 και 2021, με μεταβολή περίπου +0,2%, η οποία συνυπάρχει με διαφοροποιήσεις ανά Περιφερειακή Ενότητα.[20] Σύμφωνα με την επεξεργασία των φορολογικών δεδομένων του 2023 από το Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Κρήτης, το μέσο δηλωθέν οικογενειακό εισόδημα υπολείπεται του περιφερειακού μέσου κατά 38% στα Ανώγεια και 30% στα Σφακιά, ενώ τον υπερβαίνει κατά 10% στον Δήμο Ηρακλείου.[21] Ο δείκτης αποτυπώνει το δηλωθέν οικογενειακό εισόδημα και συνεκτιμάται με τα δημογραφικά και χωρικά χαρακτηριστικά για τη διαμόρφωση τοπικά προσαρμοσμένων παρεμβάσεων.

Σύμφωνα με την Έκθεση περιφερειακής ελκυστικότητας του ΟΟΣΑ, την περίοδο 2022–2024 η μέση καθαρή μετανάστευση αντιστοιχούσε στο 0,1% του πληθυσμού, έναντι 0,5% στην Ελλάδα και 0,7% στην ΕΕ, ενώ η φυσική μεταβολή ήταν αρνητική, στο −0,2%. Τα στοιχεία της νεότερης αυτής περιόδου συμπληρώνουν τη διαχρονική εικόνα των Απογραφών 2011 και 2021. Η προσέλκυση και διατήρηση κατοίκων και ειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού συνδέεται στρατηγικά με τη διαθεσιμότητα εργασίας, κατοικίας και βασικών υπηρεσιών.[22]

---

[20] Ελληνική Στατιστική Αρχή. Αποτελέσματα Απογραφής Πληθυσμού Κατοικιών 2021 Μόνιμος πληθυσμός Νησιά Αιγαίου και Κρήτη. Πειραιάς 2024. σελ. 5, 7 και 52.

[21] Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Κρήτης. Χωρική ανάλυση των εισοδηματικών ανισοτήτων και της φτώχειας ανά Δήμο για την περίοδο 2021–2023. Νοέμβριος 2025. σελ. 7–8.

[22] Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ). Regional Attractiveness Snapshot Crete (Περιφερειακό προφίλ ελκυστικότητας της Κρήτης), 2026.

Στρατηγικός προσανατολισμός

Η ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη προωθεί συνεκτικές δέσμες παραγωγικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών παρεμβάσεων, προσαρμοσμένες στις ανάγκες των λειτουργικών περιοχών. Η ενίσχυση των διασυνδέσεων αστικών και αγροτικών περιοχών επιδιώκεται με ασφαλή και αξιόπιστη πρόσβαση σε εργασία, εκπαίδευση, υγεία και κοινωνική υποστήριξη, αγορές και πύλες εισόδου. Η αναβάθμιση της ψηφιακής συνδεσιμότητας συνδυάζεται με την πραγματική διαθεσιμότητα υπηρεσιών και τη δυνατότητα αξιοποίησής τους από κατοίκους και επιχειρήσεις.

Η Έκθεση περιφερειακής ελκυστικότητας του ΟΟΣΑ αποτυπώνει για την Κρήτη τη χαμηλότερη εθνική ικανοποίηση από τις δημόσιες συγκοινωνίες, με έτος αναφοράς το 2021. Για το 2026 καταγράφει ταχύτητες λήψης από σταθερή συσκευή μεταξύ 109 και 122 Mbps στις Περιφερειακές Ενότητες, χαμηλότερες από τους συγκριτικούς μέσους όρους της Ελλάδας και της ΕΕ. Τα ευρήματα υποστηρίζουν την προτεραιότητα βελτίωσης της πραγματικής εξυπηρέτησης, μέσω αξιόπιστων δρομολογίων, συνδυασμένων μετακινήσεων και αποτελεσματικής ψηφιακής πρόσβασης.[23]

Στα αστικά κέντρα η στρατηγική επιδιώκει βιώσιμη πολυτροπική κινητικότητα, αναβάθμιση του δημόσιου χώρου και λειτουργική σύνδεση συνοικιών και υπηρεσιών. Στις παράκτιες τουριστικές ζώνες προωθείται η συνδυασμένη αντιμετώπιση της εποχικής ζήτησης υποδομών και της προστασίας του τοπίου. Στην ενδοχώρα, η ανάδειξη της παραγωγικής, φυσικής και πολιτιστικής ταυτότητας συνδέεται με την εξασφάλιση βασικών υπηρεσιών και αξιόπιστων μετακινήσεων, ενισχύοντας τις προϋποθέσεις παραμονής και εγκατάστασης.

Ενδεικτικές παρεμβάσεις

- **Οδικές συνδέσεις.** Βελτίωση της περιφερειακής και τοπικής προσβασιμότητας με αναβάθμιση συνδέσεων οικισμών, παραγωγικών περιοχών και πυλών εισόδου και στοχευμένες παρακάμψεις όπου τεκμηριώνεται λειτουργική ανάγκη.
- **Οδική ασφάλεια.** Αναβάθμιση της ασφάλειας των καθημερινών μετακινήσεων με παρεμβάσεις σε κόμβους και επικίνδυνα τμήματα, προστασία πεζών, σήμανση και κατάλληλα τεχνικά μέτρα.
- **Βιώσιμες μετακινήσεις.** Προώθηση της βιώσιμης πολυτροπικής κινητικότητας με καθαρά οχήματα δημόσιων συγκοινωνιών, συνδυασμένες μετακινήσεις, προσβάσιμες στάσεις και συνεχή δίκτυα πεζών και ποδηλάτων προς βασικούς προορισμούς.
- **Αστικές παρεμβάσεις.** Ολοκληρωμένη αναβάθμιση του δημόσιου χώρου και ενίσχυση της λειτουργικής σύνδεσης συνοικιών με εκπαίδευση, φροντίδα, πολιτισμό και εργασία, στο πλαίσιο στρατηγικών βιώσιμης αστικής ανάπτυξης.
- **Πολιτιστικές και φυσικές διαδρομές.** Ανάδειξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς με προστασία μνημείων, αποκατάσταση ιστορικών χώρων, πεζοπορικά δίκτυα και μικρές δημόσιες υποδομές υποδοχής επισκεπτών, για ενίσχυση της ελκυστικότητας της ενδοχώρας.
- **Ολοκληρωμένες τοπικές επενδύσεις.** Υλοποίηση τοποκεντρικών παρεμβάσεων που συνδυάζουν φυσική και ψηφιακή προσβασιμότητα, εκπαιδευτικές και κοινωνικές υποδομές και τοπικές επιχειρηματικές ευκαιρίες, με κοινό πληθυσμό αναφοράς και στόχο την ενίσχυση του δικαιώματος παραμονής.

Χωρική στόχευση και επιδιωκόμενο αποτέλεσμα

Η επιλογή των περιοχών παρέμβασης βασίζεται στη συνδυασμένη αξιολόγηση της δημογραφικής εξέλιξης, των εισοδηματικών διαφοροποιήσεων, της πρόσβασης σε υπηρεσίες και των περιβαλλοντικών πιέσεων. Οι λειτουργικές διασυνδέσεις μπορούν να υπερβαίνουν τα διοικητικά όρια, με σαφή προσδιορισμό του πληθυσμού αναφοράς και συντονισμένο σύνολο επενδύσεων. Επιδιωκόμενο αποτέλεσμα αποτελεί η μείωση των αποκλίσεων προσβασιμότητας και εξυπηρέτησης και η ενίσχυση της δυνατότητας παραμονής, ιδιαίτερα για νέους και οικογένειες.

Στρατηγική συνάφεια

Σύνδεση με τον **ΓΣ 1,** τον **Ειδικό Στόχο 1** «Βιώσιμη ευημερία, ανταγωνιστικότητα και συνοχή σε όλες τις περιφέρειες» και τους υποστόχους **1.1, 1.4, 1.8** και **1.9.** Η ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη της Πολιτικής Συνοχής συνδέει τις υπηρεσίες της ΣΕ4, την εργασία της ΣΕ3 και τις παρεμβάσεις της ΣΕ2, τόσο στις πόλεις όσο και στην ύπαιθρο.

[23] Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ). Regional Attractiveness Snapshot Crete (Περιφερειακό προφίλ ελκυστικότητας της Κρήτης), 2026.